

IZVJEŠTAJ

o učešću delegacije Skupštine Crne Gore,
na Proljećnjem zasijedanju Parlamentarne skupštine NATO,
održanom u periodu 28. maja-1. juna 2010. godine, u Rigi, Letonija

Proljećnje zasijedanje Parlamentarne skupštine (PS) NATO održano je u periodu 28. maja - 1. juna 2010. godine u Rigi, Letonija, a domaćin ovog značajnog skupa bila je delegacija Republike Letonije pri PS Sjeverno-Atlanske Alijanse. Ovom prilikom delegaciju Skupštine Crne Gore činili su: Dragan Đurović, šef delegacije, i stalni članovi Borislav Banović i Vasilije Lalošević, i sekretar delegacije Zorana Bačović.

Domaćin sjednica komiteta bio je Međunarodni izložbeni centar Kipsala, u prije i poslije podnevnom dijelu radnog dana, u vremenu 9-13 sati i 14-17.30 sati, dok je Plenarna sjednica održana posljednjeg dana zasijedanja, u terminu 9-13 sati.

Rad Parlamentarne skupštine NATO, ovom prilikom, odvijao se po sljedećem programu (u prilogu izvještaja nalazi se Program rada koji čini sastavni dio dokumenta):

Prvog dana zasijedanja, 28. maja 2010. godine, održan je sastanak sekretara delegacija tokom kojeg su nakon pozdravnih riječi i dobrodošlice domaćina, razmotrena organizaciono-tehnička pitanja Proljećnjeg zasijedanja i Nacrt plana rada Stalnog komiteta. Učesnici sastanka su upoznati sa izvršenim pripremama Godišnjeg zasijedanja koje će biti održano u Varšavi, u Poljskoj, u periodu 12-16. novembra 2010. godine nakon čega su predstavljene buduće aktivnosti Parlamentarne skupštine NATO za period 2011-2013. godina.

Drugog i trećeg dana zasijedanja, 29. i 30. maja 2010. godine, otpočeo je rad po komitetima, te su održani sastanci: Političkog komiteta, Komiteta za ekonomiju i bezbjednost, Komiteta za nauku i tehnologiju, Komiteta za odbranu i bezbjednost i Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti. U radu Političkog komiteta i Komiteta za ekonomiju i bezbjednost učestvovao je šef delegacije Dragan Đurović, u radu Komiteta za odbranu i bezbjednost i Komiteta za nauku i tehnologiju učestvovao je Borislav Banović, dok je Vasilije Lalošević učestvovao u radu Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti. Prije početka tematskih rasprava na svakom od navedenih sastanaka usvojeni su predlozi izvještaja sa sastanaka održanih u Edinburgh-u, Ujedinjeno Kraljevstvo, 14-15. novembra 2009. godine i predstavljene aktivnosti komiteta planirane za tekuću godinu.

Tokom sastanka Političkog komiteta ministar inostranih poslova Letonije, g.Aivis Ronis, predstavio je spoljno političke i bezbjednosne prioritete Letonije, ukazao na značaj pronalaženja dobrih instrumenata za sprovođenje Novog strateškog koncepta, nastavka intenzivne saradnje i

produblivanja odnosa svih činilaca sistema bezbjednosti. Potom se učesnicima sastanka obratio g. Alexander Wershbow, pomoćnik sekretara za odbranu za međunarodne bezbjednosne poslove, SAD, izlaganjem na temu „Od Kabula do Brisela: naučene lekcije misije u Avganistanu“, u kojem je naglasio veliki značaj misije NATO u Avganistanu, koja iako suočena sa problemima iskazuje spremnost da ovom području osigura bezbjednost i vladavinu prava. Potom je razmotren Nacrt izvještaja generalnog izvjestioca gdje Raynell Andreychuk iz Kanade na temu Odnosa članica Saveza, u kojem je naglašena važnost procesa stalnog jačanja kohezije među članicama i apostrofirani značaj uticaja javne podrške djelovanju Saveza. Članovi Političkog komiteta, takođe, razmotrili su Nacrt izvještaja Podkomiteta o NATO partnerskim odnosima na temu „NATO i Kontakt zemlje“ izvjestioca Rainer Stinner-a iz Njemačke, kojim je ukazano na značaj jačanja partnerskih odnosa NATO i država koje aktivno pružaju doprinos NATO operacijama poput Australije, Japana, Novog Zelanda i Južne Koreje. Učešće navedenih država u NATO operacijama je rukovođeno Političko-vojn timer okvirom, razvijenim za potrebe operacija koje se sprovode u okviru programa Partnerstvo za mir. Zaključeno je da je za uspješno sprovođenje NATO operacija saradnja sa Kontakt zemljama od izuzetnog značaja, naročito ako se ima u vidu da se akcije preduzimaju izvan teritorije zemalja članica ili kontributora i da se ovim povećavaju kapaciteti za suprotstavljanje novim izazovima kroz razmjenu informacija, proces planiranja i postizanje visokog stepena interoperabilnosti. Saradnja na praktičnom nivou podrazumjeva poboljšanje mehanizama konsultacija i koordinacije sa partnerima, dok se kroz njenu operacionalizaciju nude mogućnosti za vođenje uspješne borbe protiv piraterije. Učesnici sastanka su zaključili da Parlamentarna skupština NATO ima veoma značajnu ulogu u produblivanju interparlamentarnog dijaloga sa Kontakt zemljama, naročito kroz intenzivno djelovanje Podkomiteta o NATO partnerskim odnosima te posjetama njegovih članova ovim državama. Takođe, članovi Političkog komiteta su razmotrili Nacrt izvještaja Podkomiteta o transatlantskim odnosima na temu „Bezbjednost u Zalivu i na Arabijskom poluostrvu“, izvjestioca g. Mike Ross-a, iz Sjedinjenih Američkih Država.

Na sastanku Komiteta za ekonomiju i bezbjednost učesnicima su se izlaganjem obratili: guverner Banke Letonije, g. Ilmars Rimševičs, na temu „Profil letonske ekonomije“ a potom predavač na predmetu Međunarodni odnosi i evropska politika, iz Londonske ekonomske škole, g. Spyros Economides, na temu „Finansijska kriza u Grčkoj: Uticaj na evropsku i svjetsku ekonomiju“. Potom je razmotren Nacrt izvještaja Podkomiteta o ekonomskoj saradnji na temu „Uticaja finansijske krize na Centralnu i Istočnu Evropu“, izvjestioca g. Atille Mesterhazy, Mađarska, u kojem je naglašeno da je globalna finansijska kriza područje Centralne i Istočne Evrope značajnije pogodila nego druga svjetska područja u razvoju, koja činjenica može biti pojašnjenja jedinstvenom istorijskom i geo-političkim pozicijom, te rapidnim napretkom kao rezultatom snažnog stremljenjem radi članstva u Evropskoj Uniji, koje je ubrzalo kako proces ekonomske integracije u razvijena tržišta tako i strukturalne reforme. Članovi Komiteta za ekonomiju i bezbjednost razmotrili su Nacrt izvještaja Podkomiteta o transatlantskim ekonomskim odnosima na temu „Svjetska recesija, siromaštvo i nebezbjednost u zemljama u razvoju“, izvjestioca g. Jeppe Kofod-a, Danska, u kojem je istaknuto da je globalna ekonomska kriza posljednjih godina, pred nacionalne i međunarodne kreatore političkih prilika postavila velike izazove sa dugoročnim posljedicama, i to u veoma delikatnom trenutku odvijanja procesa tranzicije u Savezu. Uočena je direktna veza negativnih efekata finansijske krize sa masovnim

otpuštanjima zaposlenih, smanjenjem nivoa zarada i ulaganja, nižim nivoom zdravstvene zaštite pa čak i političkom nestabilnošću. Na sjednici je razmotren i Nacrt generalnog izvještaja, generalnog izvjestioca g.Simon van Driel-a, Holandija, na temu „Dugoročne ekonomske promjene i uspostavljanje svjetske ravnoteže moći“ koji naglašava značaj promišljenog usmjeravanja finansijskih sredstava namjenjenih za odbranu, kao i značaj pravovremenog reagovanja na prijetnje i otklanjanje istih, prije nego posljedice postanu stvarne. Takođe, istaknuto je da članice NATO Saveza moraju u potpunosti urediti sistem budžetiranja kako bi se uspješno suprotstavile nadolazećim finansijskim izazovima, i pokazati spremnost za prilagođavanje kao odliku socijalne, ekonomske i političke dinamike.

Na sjednici Komiteta za nauku i tehnologiju učesnicima su se obratili: gđa Vaira Vike-Freiberga, potpredsjednik Grupe o budućnosti Evropske Unije i bivša predsjednica Republike Letonije, izlaganjem na temu „Uspostavljanje novih odnosa u sferi energetske bezbjednosti između Rusije i Zapada“ i viši politički savjetnik, Generalni sekretarijat NATO, Jedinica za politiku planiranja, g.Michael Ruehle, na temu „Jačanja globalnog režima neširenja nuklearnog oružja“. Potom su članovi razmotrili Nacrt izvještaja generalnog izvjestioca g.David Scott-a, SAD, o Širenju nuklearnog oružja i oružja za masovno uništenje, protivraketnoj odbrani, i novom partnerskom odnosu sa Rusijom. Nacrt konstatuje da postoji saradnja između zemalja NATO, SAD i Rusije radi ostvarenja postavljenog cilja neširenja nuklearnog, biološkog i hemijskog oružja i ukazuje da partnerstvo navedenih zemalja mora biti bazirano na konkretnim i dokazanim modelima djelovanja. Istaknut je značaj sprovođenja Sporazuma o neširenju nuklearnog oružja kao ključnog elementa u procesu sprečavanja proliferacije nuklearnog oružja, čiji su potpisnici sve države svijeta sa izuzetkom Izraela, Indije i Pakistana. Ukazano je da države Euro-atlanskog saveza i Rusija moraju udvostručiti napore kako bi obuzdale širenje programa raketne tehnologije, kao izazova koji ima višestruki značaj, te da ne postoje univerzalni sporazum ili konvencija koji bi mogli zabraniti ove pojave. Takođe, zaključeno je da bi ostvarenjem postavljenog cilja globalna bezbjednosna situacija bila značajno unaprijeđena. Takođe, učesnici sastanka su razmotrili Nacrt izvještaja Podkomiteta o energetske bezbjednosti i zaštiti životne sredine na temu „Održiva energetska strategija Saveza“, izvjestioca Philpape Vitela, iz Francuske, i naglasili da je pitanje energetske bezbjednosti postalo dominantno ekonomsko i geopolitičko pitanje u međunarodnim odnosima iz razloga nejednake prirodne raspodjele gasa u različitim dijelovima svijeta. Preporučena su alternativna tehnološka rješenja kojima bi energetska zavisnost pojedinih zemalja poput Slovačke, Estonije, Letonije, Litvanije, Bugarske, Mađarske, Grčke, Luksemburga, Hrvatske i Turske, bile prevaziđene, poput korišćenja nuklearne sile i obnovljivih izvora energije i sprovođenje programa energetske efikasnosti. Specijalni izvijestilac g.Pierre Claude Nolin iz Kanade predstavio je učesnicima Nacrt specijalnog izvještaja o klimatskim promjena nakon Samita u Kopenhagenu. Istakao je da je neefikasnost Organizacije Ujedinjenih nacija po ovom pitanju, kao foruma za razmjenu mišljenja i glavnog pokretača pregovora o pitanju klimatskih promjena, rezultat nemogućnosti postizanja konsenzusa među 190 zemalja članica, i ukazao na moguće rješenje-postizanje sporazuma na političkim osnovama kojim bi se države potpisnice obavezale na preduzimanje individualnih akcija u okviru sprovođenja nacionalnih politika.

Tokom sastanka Komiteta za odbranu i bezbjednost ministar odbrane Letonije, g.Imants Liegis, govorio je o Ukupnoj vizije Letonije o NATO u kontekstu Novog strategijskog koncepta, njegovoj

suštini i procesu donošenja i Preporukama Grupe eksperata. Potom je general major Juris Maklakovs govorio na temu doprinosa malih zemalja bezbjednosti Saveza, učešću Letonije u međunarodnim mirovnim operacijama počev od 1996. godine sa posebnim osvrtom na participaciji u misiji u Avganistanu. Potom je razmotren Nacrt izvještaja generalnog izvjestioca g.Frank Cook-a, iz Velike Britanije, o saradnji sa avganistanskim bezbjednosnim snagama, u kojem je posebna pažnja posvećena naporima koje avganistanske snage bezbjednosti ulažu kako bi doprinijele bezbjednost u ovom području. Nacrtom izvještaja se konstatuje da je uloga avganistanske nacionalne armije posljednjih godina postala značajnija uslijed porasta otpora građana i pogoršanja bezbjednosne situacije, kao i uloga policijskih snaga, koje obezbjeđuju vladavinu prava i čuvaju mir. Takođe, članovi Odbora su konstatovali da se avganistanske bezbjednosne snage suočavaju sa problemima poput: nedovoljno kvalitetnog rukovodećeg kadra, nedostatka opreme, ograničenim sredstvima i dr. Potom je rasprava o Avganistanu nastavljena izlaganjem glavnog političkog savjetnika komandira, NATO-Brunssum, g.Jack Segal-a, viđenjem kako operacije u Avganistanu učiniti uspješnim. Predstavljen je Nacrt izvještaja Podkomiteta o transatlanskoj saradnji u oblasti bezbjednosti i odbrane na temu uloge NATO na sjevernom dijelu Zemljine polulopte, koji ukazuje na moguće ključne tačke susreta aktera ovog područja i opisuje potencijalna rješenja kao odgovor izazovima. Učesnici sastanka su konstatovali strateški rast značaja ovog područja, sa posebnim osvrtom na povećanje pomorskog saobraćaja, vojnih aktivnosti, ribarstva, istraživanja područja i olakšanog pristupa energetskim izvorima, razvoju turizma i dr. Zaključeno je da bi, imajući u vidu pitanja vezana za Arktik, NATO mogao biti veoma značajan činilac obezbjeđenja dijaloga i trajne saradnje, i da je njegovu ulogu potrebno definisati. Razmotren je i Nacrt izvještaja Podkomiteta o budućim bezbjednosnim i odbrambenim mogućnostima o nestrategskom nuklearnom oružju SAD u Evropi kao glavnoj debati u NATO, koji predstavlja osvrt na prisustvo nuklearnog oružja SAD u pojedinim područjima Evrope. Konstatovano je da je posebna pažnja nuklearne politike NATO-a, upravo refleksija nekoliko faktora koji su rezultirali izgradnjom profila nuklearnog razoružanja i pokrenuli proces preispitivanja nuklearnih politika.

Tokom sastanka Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti, profesor na Odsjeku za političke nauke sa Univerziteta Letonije, gđa Žaneta Ozolina, izlagala je na temu „Novih dimenzija bezbjednosti ljudi“, a potpredsjednik međunarodne krizne grupe, g.Alain Deletroz, je govorio o „Izvorima nestabilnosti u Centralnoj Aziji i susjedima Avganistana“, sa posebnim osvrtom na pojavama poput: ekstremizma, terorizma, korupcije, nedozvoljene trgovine narkoticima i dr. Potom je generalni izvjestilac Lord Jopling predstavio Nacrt izvještaja na temu „Bezbjednost na moru-uloga i koordinacija NATO i EU“, koji ističe da zaštita svjetskih pomorskih puteva predstavlja izuzetno značajnu dimenziju bezbjednosti, imajući u vidu da se transport 90% svjetske ekonomije i približno polovina transporta nafte odvijaju pomorskim putem. Otuda, današnje bezbjednosne izazove predstavljaju: teroristički napadi na moru i sa mora; upotreba pomorskih puteva za širenje oružja za masovno uništenje; porast trgovine drogom, ljudima i oružjem; oružane pljačke i piraterija; uništenje morske životne sredine; otvaranje pomorskih puteva na krajnjem Sjeveru Zemlje koje povećava zabrinutost obnove geo-političkog rivaliteta. Učesnici sastanka su zaključili da u aktivnostima zaštite i očuvanja bezbjednosti na moru veoma značajnu ulogu ima Strategija evropske bezbjednosti, zatim djelovanje Integrisane pomorske policije kroz sprovođenje nadzorne uloge na moru, koordinacija međunarodnih činilaca NATO-

EU, koordinacija sa drugim međunarodnim organizacijama i privatnim sektorom (pomorskim kompanijama). Na sjednici je, takođe, razmoren i Nacrt izvještaja specijalnog izvjestioca, g.Vitalina Casas-a, Portugal, o „Izazovima upravljanja u Avganistanu“, koji navodi da će 2010. godina biti odlučujuća za budućnost Avganistana, godina u kojoj se očekuje postavljanje brojnih ključnih principa u političkom i vojnom procesu reformi. Tekst ovog nacrtu navodi izazove za Avganistan poput: sprovođenja parlamentarnih izbora odloženih za 18. septembar 2010. godine; odsustva funkcionalnog partijskog sistema, nedovoljnih administrativnih kapaciteta; pitanja vladavine prava i dr. Učesnici su naglasili da je vojni doprinos stabilizaciji situacije u Avganistanu pitanje od veoma velikog značaja, doprinos zasnovan na strategiji sveobuhvatnog pristupa, onog koji integriše pitanja bezbjednosti, razvoja i upravljanja u cjelinu, te da su pitanja upravljanja i bezbjednosti uzajamno zavisna. Radni dan je okončan razmatranjem Nacrta izvještaja Podkomiteta o demokratskom upravljanju na temu „Zapadni Balkan-15 godina nakon Dejtonskog sporazuma, rezultati i perspektive“ izvjestioca g.Marc Angel-a, iz Luksemburga, koji je istakao da je međunarodna zajednica učinila značajan poduhvat sprovodeći proces stabilizacije Zapadnog Balkana, te da su naučene lekcije podstakle Organizaciju Ujedinjenih Nacija, NATO i Evropsku Uniju da preispitaju svoju dalju ulogu i principe upravljanja kriznim situacijama. Nacrt konstatuje da je međunarodna zajednica na području Zapadnog Balkana, zaključenjem Dejtonskog sporazuma 21.novembra 1995. godine, nakon ratnih sukoba širokih razmjera uspostavila bezbjedno i stabilno područje. Konstatovan je uspješno sproveden proces reformi sektora odbrane na ovom području, zasnovan na relativno sličnim kriterijumima i procedurama, ali ne i izazovima stavljenim pred zemlje Zapadnog Balkana. S tim u vezi, Nacrt konstatuje da je Crna Gora, nakon sticanja nezavisnosti, bila suočena sa izazovom stvaranja sistema nacionalne odbrane a ne reforme istog, te da je navedeni proces uspješno realizovan i da je u Crnoj Gori jasno prepoznat značaj pružanja doprinosa bezbjednosti u svijetu kroz učešće pripadnika Vojske u mirovnim operacijama. Posebno je naglašen značaj nastavka regionalne saradnje među zemljama Zapadnog Balkana, koji otvara put uspješnom pružanju odgovora na političke izazove poput uključenja država ovog područja u proces Euro i Euro-atlanskih integracija.

* * * Trećeg dana zasijedanja održana je svečana ceremonija donacije poklon knjiga Nacionalnoj biblioteci Letonije, kojoj su prisustvovali predstavnici medija. Šef delegacije Skupštine Crne Gore pri NATO Parlamentarnoj Skupštini, Dragan Đurović, uručio je poklon knjigu Branka Babića „Kritski odred“ ("The Crete unit"), sa posvetom, direktoru Nacionalne biblioteke Letonije, g. Andris Vilkis-u.

Četvrtog dana zasijedanja, 31. maja 2010. godine, održani su sastanci Stalnog komiteta i parlamentarnog komiteta NATO-Rusija, u čijem su radu učestvovali članovi Stalnog komiteta i lideri delegacije Federacije Rusije. Potom su učesnici Proljećnjeg zasijedanja, u čast ovog značajnog skupa, nakon obraćanja predsjednika Parlamentarne skupštine NATO, g.John Tanner-a, i predsjednika Parlamenta Letonije, g. Gundars Dauze-a, simbolično zasadili cvijeće na gradskom trgu, uz prigodan program i muzičku pratnju Nacionalnog orkestra.

Petog dana zasijedanja održana je Plenarna sjednica tokom koje su se učesnicima obratili: predsjednik NATO Parlamentarne skupštine, g.John Tanner; predsjednik Parlamenta Letonije, g.Gundars Dauze; premijer u Vladi Letonije, g.Valdis Dombrovskis; ministar odbrane Islamske

Republike Avgansitan, g.Abdul Rahim Wardak; generalni sekretar NATO i predsjedavajući Sjeverno Atlanskog Savjeta, g. Anders Fogh Rasmussen i predstavnik Komande združenih snaga Brunssum, komandir, general Egon Ramms.

Pošto je iscrpljen dnevni red, predsjedavajući se zahvalio učesnicima na uloženom trudu u realizaciji uspješno održanog Proljećnjeg zasijedanja, pozvao članove delegacija na Godišnje zasijedanje Parlamentarne skupštine NATO koje će se održati u periodu od 12-16. novembra 2010. Godine, u Varšavi u Poljskoj, i zaključio rad sjednice.

ŠEF DELEGACIJE

Dragan Đurović

PRIPREMILA:

SEKRETARKA DELEGACIJE

Zorana Baćović